

Arhus centar Nikšić | Djelovodni broj: ACN 07 -14/01 | Datum: 16/02/2014

Broj stranica: 8

**AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE
GOSPODIN ERVIN SPAHIĆ, V.D. DIREKTOR**

Predmet: Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu za projekat sanacije odlagališta otpada i izgradnje regionalnog centra za obradu otpada za opštine Berane, Rožaje, Andrijevica i Plav

Poštovani gospodine Spahiću,

Ekološki pokret „OZON”, postupajući kao zainteresovana javnost, a u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu, član 7 stav 5, i u saradnju sa MZ Beranselo, pripremio je set komentara na Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu za projekat sanacije odlagališta otpada i izgradnje regionalnog centra za obradu otpada za opštine Berane, Rožaje, Andrijevica i Plav.

Napominjemo da su naši komentari rađeni na elektronsku verziju predmetnog Elaborata, koji je preuzet sa zvanične internet prezentacije Agencije za zaštitu životne sredine.

(http://www.epa.org.me/images/eia/Elaborat_procjene_%2outicaja-BERANE.pdf)

Takođe, koristimo priliku da ukažemo da smo, takođe postupajući kao zainteresovana javnost, dopisom broj 36-13/01 od 27.05.2013. godine (Prilog 1) dostavili Agenciji za zaštitu životne sredine, argumentovane komentare na Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene uticaja na životnu sredinu za sanaciju odlagališta otpada i izgradnju regionalne sanitarne deponije za opštine Berane, Rožaje, Andrijevica i Plav na lokaciji „Vasove vode“, na katastarskim parcelama broj 2539, 2547, 2548 i 2557 KO Dolac, Opština Berane, ali da nijesmo dobili povratne informacije o tome jesu li i u kojoj mjeri bili prihvaćeni, što je za nas bilo veoma značajno kako bismo mogli kvalitetno uraditi i analizu načina spovedene procedure procjene uticaja na životnu sredine za ovaj planirani projekat u kontekstu primjene II stuba Arhuske konvencije, to jest učešća zainteresovane javnosti u procesu donošenja odluka u oblasti životne sredine.

Imajući u vidu dobro poznavanje problematike koju tretira predmetni Elaborat, kao i postojećeg stanja na terenu, pokušali smo biti korektni i konstruktivni, uprkos sistemskom nasilju i kontinuiranim opstucijama prije svih od strane lokalne uprave opštine Berane, koja je nosilac ovog projekta i koja je najodgovornija za nelegalnu deponiju opasnog otpada na lokaciji Vasove vode, vođeni željom da damo suštinski doprinos sanaciji ove ekološke katastrofe.

Kako se radi o namjeri izgradnje sanitarne kade i pratećih objekata, čime se suštinski ne odustaje od projekta regionalne sanitarne deponije u neposrednoj blizini vodotoka koji ima međunarodni značaj, bez obzira na izmjene naslova predmetnog Elaborata u odnosu na prvobitni, smatramo da je u toku javne rasprave trebalo ispoštovati i Konvenciju o procjeni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu (ESPOO), čiji je potpisnik i Crna Gora.

U nastavku su Analiza usklađenosti predmetnog Elaborata za zakonskim okvirom o procjeni uticaja na životnu sredinu, komentari i pitanja na tekst, kao i zaključci preporuke.

I ANALIZA USKLAĐENOSTI PREDMETNOG ELABORATA SA ZAKONOM O PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU I PRAVILNIKOM O SADRŽINI ELABORATA O PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Predmetni Elaborat **nije usklađen** sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu i Pravilnikom o sadržini Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu, što potvrđujemo sledećim činjenicama.

- U poglavlju 1. Opšte informacije **ne postoje podaci o obrađivaču**, odnosno organizaciji koja je učestvovala u izradi, ili kako pretpostavljamo koja je uradila predmetni Elaborat. Po Pravilniku o sadržini Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu, član 3, potrebno je da u poglavlju Opšte informacije obrađivač prikaže da je registrovan/ovlašćen za projektovanje, inženjering, izradu studija i analiza, kao i dokaz da lica koja čine multidisciplinarni tim ispunjavaju propisane uslove;
- U Rješenju o formiranju multidisciplinarnog tima koje **nema ni pečata ni svojeručnog potpisa**, tako da se ovaj dokument ne može smatrati validnim;
- U Izjavi odgovornog projektanta koja takođe **nema ni pečata ni svojeručnog potpisa**, što je čini pravno ništavnom;
- U poglavlju 2. Opis lokacije **nije prikazana kopija plana katastarskih parcela** na kojima se planira izvođenje projekta, sa ucrtanim rasporedom objekata za koje se sprovodi postupak procjene uticaja, a što je predviđeno članom 4, stav 1 Pravilnika;
- U potpoglavlju 2.3. Inženjersko-geološke karakteristike **nije dat prikaz karakteristika terena**, kako je to trebalo uraditi po članu 4, stav 3 Pravilnika, već je konstatovano da je potrebno uraditi dodatna istraživanja za potrebe detaljne projektne dokumentacije. Kako je Elaborat procjene uticaja upravo mjesto gdje do detalja treba pružiti prikaz postojećeg stanja, smatramo da je ovakav pristup neprihvatljiv;
- U potpoglavlju 2.6 Izvorišta vodosnabdijevanja **nije dat prikaz udaljenosti, kapaciteta, ugroženosti, zona sanitarne zaštite i osnovnih hidroloških karateristika**, što je predviđeno Pravilnikom, član 4, stav 4;
- U potpoglavlju 2.9. Flora i fauna **nije dat prikaz faune, prirodnih dobara, rijetkih i ugroženih divljih biljnih i životinjskih vrsta i njihovih staništa**, što je predviđeno Pravilnikom članom 4, stav 6;
- U poglavlju 3. Opis projekta, **organizacija rada nije opisana**, što je trebalo po Pravilniku, član 5, stav 1 već je obrađivač naveo šta treba da bude po projektnim rješenjima, što ne ispunjava suštinu ovog segmenta predmetnog Elaborata. **Unutrašnji transport takođe nije opisan**, a što je predviđeno istim članom i stavom Pravilnika, već se navodi da „zavisi od neophodnosti potrebnih operacija”. **Broj i struktura zaposlenih nijesu prikazani**. Neprihvatljiva je data formulacija „određen broj radnika različite profilacije“.
- U istom poglavlju, 3. Opis projekta **ne postoji opis prethodnih/pripremnih radova** za izvođenje projekta sanacije lokacije Vasove vode, što je predviđeno članom 5, stav 2, Pravilnika već se obrađivač isključivo bavi izgradnjom regionalne sanitarne deponije i Regionalnog centra za obradu otpada.

- U poglavlju 3. Opis projekta **nije dat prikaz planiranog proizvodnog procesa i tokova proizvodnje, počev od ulaznih sirovina do finalnog proizvoda**, što je moralo biti urađeno po članu 5, stav 3 Pravilnika;
- U istom poglavlju **nije dat prikaz vrste i količine ispuštenih gasova, otpadne vode i drugih čvrstih, tečnih i gasovitih otpadnih materija, po tehnološkim cjelinama**, uključujući: emisije u vazduh, ispuštanje u vodotoke, odlaganje na zemljište, buku, vibracije, toplotu, zračenja (jonizujuća i nejonizujuća i ostalo što je moralo biti urađeno po članu 5, stav 5 Pravilnika;
- Kako se radi o projektu koji ima ograničen rok trajanja, što sanitarna kada, odnosno sanitarna deponija, nesporno jesu, **nije predložen način njegovog uklanjanja i dovođenja lokacije u prvobitno stanje**, što je bilo u skladu sa članom 5 Pravilnika;
- U poglavlju 4. Opis razmatranih alternative, sem za izbor lokacije, **nema pregled i opis alternativa koje je nosilac projekta proučio sa obrazloženjem glavnih razloga za izbor određenog rješenja i uticajima na životnu sredinu u pogledu izbora**, a odnose se na trasu, proizvodne procese ili tehnologiju, metode rada u toku izvođenja i funkcionisanja projekta, planove lokacija i nacрте projekta, vrstu i izbor materijala za izvođenje projekta, vremenski raspored za izvođenje i prestanak funkcionisanja projekta, datum početka i završetka izvođenja, veličinu lokacije ili objekta, obim proizvodnje, kontrolu zagađenja, uređenje odlaganja otpada uključujući reciklažu, ponovno korišćenje i konačno odlaganje, uređenje pristupa i saobraćajnih puteva, odgovornost i proceduru za upravljanje životnom sredinom, obuke, monitoring, planove za vanredne prilike I uklanjanje projekta i dovođenje lokacije u prvobitno stanje (za privremene projekte), što je predviđeno članom 6. Pravilnika.
- U poglavlju 5. Opis segmenata životne sredine **nije dat prikaz međusobnog odnosa svih segmenata živone sredine**, što je moralo biti urađeno shodno članu 7, stav 10 Pravilnika;
- U poglavlju 6 Opis segmenata životne sredine, **u samom naslovu je postoji greška** jer se ovo poglavlje odnosi na Opis mogućih značajnih uticaja;
- U istom poglavlju nije ispoštovan član 8, stav 1 Pravilnika jer **nije prikazan nivo i koncentracija emisija zagađujućih materija u vazduh i upoređenje sa pokazateljima koji su propisani normativima i standardima**;
- U poglavlju 6 isti slučaj je i za kvalitet voda jer **nije adekvatno prikazan uticaj zagađujućih materija na kvalitet površinskih i podzemnih voda i upoređenje sa pokazateljima, koji su propisani normativima i standardima i mogućnost uticaja na prekogranično zagađivanje voda**, što je propisano članom 8, stav 2 Pravilnika;
- Isti slučaj u istom poglavlju **nema projekcije uticaja emisije zagađujućih materija na lokaciji planiranog projekta i na okolno zemljište i upoređenje sa pokazateljima koji su propisani normativima i standardima, količina i kvalitet izgubljenog poljoprivrednog zemljišta**, čime nije ispoštovan član 8, stav 3 Pravilnika;
- U poglavlju 8. Program praćenja uticaja na životnu sredinu **nije prikazan model kojim se definiše obaveza obaveštavanja javnosti o rezultatima izvršenog mjerenja**, što je predviđeno članom 10, stav 5 Pravilnika;

- U poglavlju Podaci o eventualnim poteškoćama **obrađivač nije dao detaljan osvrt na nepostojanje odgovarajućih rješenja za zaštitu životne sredine (nedostatak naučnih, tehnoloških, zakonodavnih i drugih rješenja) ili nemogućnosti da se pribave određeni podaci, informacije i slično**, što je bio u obavezi članom 12 Pravilnika;

II KOMENTARI NA PREDMETNI ELABORAT I PITANJA

Sam naziv predmetnog Elaborata je sporan jer ne tretira projekat Sanacije neuređenog odlagališta ili tačnije nelegalne deponije opasnog otpada na lokaciji Vasove vode, što je obrađivač i potvrdio u potpoglavlju Sanacija postojećeg odlagališta na lokaciji „Vasove vode”. Ovakvim nazivom pokušava se zapravo izbjeći izrada tog projekta, bez koga se sanacija ne može obaviti.

Predmetni Elaborat je tehnički nesređen, nije dat pregledan Sadržaj koji bi olakšao analizu, stranice nijesu numerisane, nema spiska skraćenica koje se koriste u tekstu a u poglavlju 5 i 6 ponovljen je isti naslov.

Takođe, u istom ili sličnom kontekstu više puta se prepliću pojmovi regionalne sanitarne deponije, sanacije postojećeg neuređenog odlagališta, regionalnog reciklažnog centra i regionalnog centra za obradu otpada, pa se stiče utisak da se još uvijek ne zna da li će se tamo izgraditi regionalna sanitarna deponija sa reciklažnim centrom ili izvršiti sanacije nelegalne deponije opasnog otpada (što sada tamo jeste suštinski posmatrano) i izgraditi Regionalni centar za obradu otpada? Ili možda sve odjednom? Ili je možda sve to isto?

Predmetni Elaborat ima više neutemeljenih teza.

1. OPŠTE INFORMACIJE

Nema podataka o nazivu, sjedištu obrađivača projekta.

Nijesu prikazane potrebne licence.

2. OPIS LOKACIJE

2.4 Hidrogeološke odlike terena

Očigledno je da Multidisciplinarni tim nije posjetio predmetnu lokaciju, jer podaci o kapacitetima izdašnosti „izvorčića”, njihovom broju nijesu tačno prikazani i to je veoma lako utvrditi posjetom terenu. Na ovom lokalitetu, naročito posle većih kiša prorade izvori i posjedujemo video zapise i fotografije na kojima se jasno vidi bujični karakter površinskih voda.

Nije pomenuto kaptirano vodoizvorište u neposrednoj blizini neuređenog odlagališta sa kojeg se kuće Pešića snabdijevaju vodom za piće-

Podzemne vode, takođe nijesu kvalitetno obrađene u ovom poglavlju.

2.12 Naseljenost i koncentracija stanovništva

Ne stoji konstatacija da je šira zona područja oko predmetne lokacije „praktično” bez izgrađenih objekata. Obrađivač mora navesti precizne podatke. Objekata ili ima ili nema, a po našem mišljenju kuće Pešića moraju biti navedene.

3. OPIS PROJEKTA

Mišljenja smo da predmetni Elaborat tretira dva različita projekta, sanaciju lokacije i izgradnju Regionalnog centra za obradu otpada, što po nama mora biti razdvojeno i iziskuje potrebu dva Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu – jedan za sanaciju lokacije, odnosno nelegalne deponije opasnog otpada Vasove vode a drugi **izgradnju i rad** Regionalnog centra za obradu otpada.

Da je ovo naše mišljenje utemeljeno na činjenicama, dokazuje i konstatacija obrađivača, data u potpoglavlju Sanacija postojećeg odlagališta na lokaciji „Vasove vode” da je za sanaciju postojeće neuređenog odlagališta neophodno izraditi „Projekat sanacije, izvođenje odabranog tehnološkog postupka koji će detaljno odrediti organizacioni, prostorni, tehnološki vremenski i finansijski okvir izvođenja sanacije”.

3.1 Predlog tehnologije izgradnje sanitarne deponije

Obrađivač navodi da je površina od oko 68.000 m², predviđena za sanaciju postojećeg neuređenog odlagališta dovoljna za deponovanje komunalnog otpada za narednih nekoliko decenija. Nama je ovo neprihvatljiva definicija, naročito jer se kapaciteti sanitarnih kada moraju u ovom momentu precizno projektovati.

U ovom dijelu predmetnog Elaborata pominje se i Studija izvodljivosti za izgradnju i rad regionalne sanitarne deponije u Beranama, ali se ne pominje takva studija za izgradnju i rad regionalnog centra za obradu otpada. Da li to znači da takva studija nije radjena?

Podaci iz Studije izvodljivosti koji se tiču prosječnih godišnjih količina deponovanog komunalnog otpada, su veoma sporni i potrebno je u obzir uzeti novija istraživanja.

Postojeće stanje

Procjene postojećih količina odloženog otpada su sporne. Takođe, treba imati u vidu da je na Vasovim vodama godinama nelegalno odlagao medicinski, elektro, životinjski, farmaceutski i druge vrste opasnog otpada, što obrađivač u predmetnom Elaboratu nije učinio.

Mogući pristupi sanacije

Obzirom da se Elaborat procjene uticaja rada za projekat sanacije odlagališta otpada radi za konkretan projekat, koji treba opisati u poglavlju 3. Opis projekta, neprihvatljivo je u ovom dijelu razrađivati mogućnosti i scenarija.

Konstatacije obrađivača poput sledeće: „I ako neuređena odlagališta otpada predstavljaju teret za životnu sredinu, one se istovremeno mogu posmatrati i kao izvor alternativnih goriva za potrebe industrije” zaista su krajnje diskutabilne jer u isti kontekst stavljaju dvije dijametralno različite opcije.

Korišćenje izvora alternativnih goriva za bilo čije potrebe, a naročito industrijske zahtjeva uređen sistem. Neuređena odlagališta otpada se mogu posmatrati isključivo kao prijetnja za životnu sredinu i zdravlje ljudi.

4. OPIS RAZMATRANIH ALTERNATIVA

U ovom poglavlju bilo je potrebno prikazati na osnovu kojih parametara je nosilac projekta odabrao rješenja koja se tretiraju predmetnim Elaboratom, mada izvjesno je da i obrađivač primjećuje nedostatak odgovarajućih studija i rješenja, što nas navodi na zaključak da je zapravo sve rađeno da se jedno rješenje, regionalna sanitarna deponija na lokaciji Vasove vode, dovode u prihvatljiv kontekst.

Mi sem za lokaciju Buče, ne prepoznajemo nijedno drugo alternativno rješenje niti za tehnologije, obim obekata i ostale Pravilnikom prepoznate važne segmente.

5. OPIS SEGMENTA ŽIVOTNE SREDINE

U ovom poglavlju je neophodno prikazati takozvano nulto stanje, naročito jer se pominju određena mjerenja koja su vršena, kako bi se na osnovu njih kasnije mogao sprovesti monitoring i utvrditi prioritete. Nije jasno ako je obrađivač imao uvid u takvu dokumentaciju, zašto podaci nijesu uvršteni u predmetni Elaborat.

Takođe, nulto stanje je shodno Zakonu o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu moralo biti utvrđeno I za potrebe Strateške procjene uticaja na životnu sredinu Urbanističkog projekta Regionalne sanitarne deponije sa reciklažnim centrom na lokaciji „Vasove vode”, u opštini Berane, koja se navodi u korišćenoj literaturi a u koju ni mi ni druga zainteresovana javnost do sada nijesmo imali uvid.

U ovom poglavlju bilo je potrebno opisati i ljudski ekosistem međusobni odnos svih segmenta životne sredine, što nije učinjeno.

6. OPIS SEGMENTA ŽIVOTNE SREDINE

Kao što smom već ukazali postoji greška u samom naslovu, jer se odnosi na Opis mogućih značajnih uticaja.

U ovom dijelu trebalo je dati Opis mogućih značajnih uticaja predloženog projekta na životnu sredinu koji sadrži kvalitativni i kvantitativni prikaz mogućih promjena u životnoj sredini za vrijeme izvođenja projekta, u toku redovnog rada i za slučaj udesa (akcidenta), kao i procjenu da li su promjene privremenog ili trajnog karaktera i drugo.

Drugim riječima, smatramo da trebalo je dati referentne scenarije i za sanaciju neuređenog odlagališta i za izgradnju i rad sanitarne deponije i za izgradnju i rad reciklažnog centra za obradu otpada, jer se radi o različitim procesima.

Prekogranični uticaj je potrebno opisati naročito u potpoglavlju 6.2 Kvalitet voda.

6.4 Uticaj na lokalno stanovništvo

Sporna je tvrdnja obrađivača da funkcionisanje projekta neće imati uticaj na stalne migracije stanovništva. Mišljenja smo da će izgradnjom regionalne sanitarne deponije, prije svega u MZ Beranselo, biti izvjestan trend iseljavanja.

Takođe, pošto ne znamo koliki je planirani broj zaposlenih na sanitarnoj deponiji i reciklažnom centru za obradu otpada, a što je trebalo biti prikazano u predmetnom Elaboratu, sporna je i tvrdnja da će doći do povećanja broja ljudi na lokaciji, pošto na nelegalnoj deponiji opasnog otpada postoje ljudi koji se nelegalno bave sakupljanjem sirovina.

6.6 Uticaj na namjenu i korišćenje prostora

Nije tačna tvrdnja obrađivača da u neposrednoj blizini lokacije projekta nema zemljišta koje se koristi kao poljoprivredno, što je moguće utvrditi terenskim obilaskom. Takođe, postoje presude kojima je utvrđena novčana odšteta mjestanima MZ Beranselo čije je poljoprivredno zemljište u neposrednoj blizini lokacije.

7. OPIS MERA ZA SPREČAVANJE, SMANJENJE ILI OTKLANJANJE ŠTETNIH UTICAJA

Smatramo da je potrebno predvidjeti mjere zaštite od poplava, jer u slučaju da površinske vode koje se javljaju nakon intenzivnih padavina oštete sanitarnu kadu posledice bi bile veoma ozbiljne i u slučaju kvaliteta voda imali bi i prekogranični kontekst.

8. PROGRAM PRAĆENJA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Predmetni Elaborat nema prikazano nulto stanje svih bitnih segmenata živote sredine, što bi morao sadržati, već ukazuje na neophodnost mjerenja kvaliteta životne sredine i to na samom lokalitetu uoči početka rada Regionalnog centra za obradu otpada.

Šta je sa „nultim stanjem” prije početka sanacije lokacije? Prije izgradnje sanitarne deponije?

Mi smatramo da je obzirom na činjenicu da se na Vasovim vodama od 2005. godine kontinuirano vršilo nepravilno odlaganje različitih vrsta otpada, pa i opasnog, te da je na nelegalnoj deponiji više mjeseci bio aktivan požar čiji je uzrok nepoznat, do sada moralo biti sprovedeno mjerenje kvaliteta životne sredine.

Kako je po saznanjima kojim raspolažemo Agencija za zaštitu životne sredine angažovala Centar za ekotoksikološka ispitivanja (CETI) da tokom ljeta 2013. godine uradi referentno mjerenje, te da je došlo do kvara opreme usled čega podaci nijesu bili validni i javnost ostala uskraćena za obavještenje, smatramo da „nulto stanje” mora biti dio ovog Elaborata.

Nijesu prikazane metode za obavezu obavještanje javnosti o izvršenim mjerenjima, što je potrebno definisati ovim Elaboratom naročito zbog višegodišnjeg sporenja lokalnog stanovništva sa lokalnom upravom i resornim Ministarstvom.

PODACI O EVENTUALNIM POTEŠKOĆAMA

U ovom poglavlju obrađivač navodi da je imao određenih teškoća u smislu pribavljanja potrebnih podloga za analizu uticaja, jer za posmatranu lokaciju nije bilo konkretnih podataka.

Interesuje nas da li je obrađivač zvanično tražio podatke koje su bile potrebne Multidisciplinarnom timu da izvrši projektni zadatak od nadlenih institucija i ako jeste, smatramo da bi trebalo biti precizni navedeno šta je traženo i kakav je bio krajnji ishod?

Takođe, interesuje nas da li je Multidisciplinarni tim posjetio nelegalnu deponiju Vasove vode ?

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Ekološki pokret „OZON i MZ Beranselo na osnovu svega iznesenog, smatraju da **predmetni Elaborat u značajnoj mjeri nije usklađen za Pravilnikom o sadržini Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu**, čime ne ispunjava svoju suštinu, pa ga treba povući sa javne rasprave.

Nosiocu projekta, opštini Berane, potrebno je naložiti da angažuje relevantnu instituciju koja će sprovesti neophodna mjerenja kvaliteta životne sredine, koja će biti utvrđena od strane Agencije za zaštitu životne sredine, kako bi se utvrdilo „nulto stanje”, koje mora biti utvrđeno i za potrebe sanacije nelegalne deponije na Vasovim vodama.

Mišljenja smo da bi posebna pažnja morala biti posvećena obavještanju javnosti o dinamici i rezultatima mjerenja, i da bi za potrebe građanskog monitoringa planiranih radova na Vasovim vodama, a tu prije svega mislimo na sanaciju, morale biti primjenjene najbolje prakse u ovoj oblasti, a što je u skladu i sa Arhuskom konvencijom.

U nadi da će naši komentari doprinijeti uspješnosti sprovođenja procedure procjene uticaja na životnu sredinu, olakšati rad Komisiji za ocjenu predmetnog Elaborata, te da ćemo od Agencije za zaštitu životne sredine dobiti povratne informacije u kojoj mjeri su naši komentari uvaženi, a od obrađivača odgovore na postavljena pitanja,

S poštovanjem,

Aleksandar Perović, direktor

EKOLOŠKI POKRET
ENVIRONMENTAL MOVEMENT

Svaka akcija se racuna | Every action counts